

Jaarverslag 2017

Huis van de Kerkmuziek

Het Huis van de Kerkmuziek is een platform van allerlei bestaande organisaties die actief zijn op het terrein van de kerkmuziek. Ze hebben stuk voor stuk hun eigen achtergrond, een specifiek aandachtsveld, een eigen kerkelijke of liturgische context. In het Huis van de Kerkmuziek werken deze organisaties samen. We inspireren elkaar en ontplooiën nieuwe initiatieven. Zo maken gebruik van elkaars ervaring, specialisaties, netwerk en best practices. Zo stimuleren we creativiteit.

De bewoners hebben stuk voor stuk vanuit hun eigen plek in het kerkmuzikale werkveld veel kennis en ervaring opgebouwd. In het Huis van de Kerkmuziek komt dat allemaal samen. Hier is alles vindbaar en hier ontplooiën we gezamenlijke activiteiten.

Wij zijn er uitdrukkelijk niet alleen maar voor elkaar. We zijn er vooral voor de wereld van de kerkmuziek: spelers en liefhebbers, kerkgangers en koorzangers, kinderen en senioren, leken en liturgen. We bieden informatie over de verschillende werkvelden, maar willen ook inspiratie bieden. Om je thuis te voelen in dit huis hoef je niet zelf actief te zijn als kerkmusicus of voorganger. Liefhebbers horen hier net zo goed thuis!

Situatie per 010117

Met ingang van 2017 was het Huis van de Kerkmuziek ruim 2,5 maand 'in de lucht'. Dat wil zeggen: medio oktober 2016 ging de website online en daarmee werd het Huis openbaar. De voorbereidingen voor het Huis voor de Kerkmuziek vonden vanaf 2014 plaats onder de vlag van de Interkerkelijke Stichting Opleiding Kerkmuziek (ISOK); begin 2017 werd een eigen stichting in het leven geroepen. 2017 is daarmee voor de verdere ontwikkeling van het Huis van de Kerkmuziek een belangrijk jaar.

Stichting Huis van de Kerkmuziek

Op 3 januari 2017 werd de Stichting Huis van de Kerkmuziek opgericht. Het doel van de stichting wordt in de statuten omschreven:

Het bevorderen van de samenwerking tussen rechtspersonen en/of natuurlijke personen die actief zijn op het terrein van de kerkmuziek. De stichting tracht haar doel te bereiken door: a. het inrichten en onderhouden van een website waarop zoveel mogelijk informatie op het terrein van de kerkmuziek voor de deelnemers vindbaar is; b. het al dan niet op verzoek van een of meer deelnemers organiseren van activiteiten op het terrein van de kerkmuziek; c. het fungeren als vraagbaak en informatiepunt over kerkmuziek.

De statuten zijn op de [site](#) van het Huis van de Kerkmuziek te vinden.

Bestuur en coördinator

Het bestuur bestaat uit:

- Rein van der Kluit, voorzitter
- Pieter Geleijns, penningmeester

- Wim Ruessink, secretaris
- Klaas Stulp, lid
- Jeroen Felix, lid

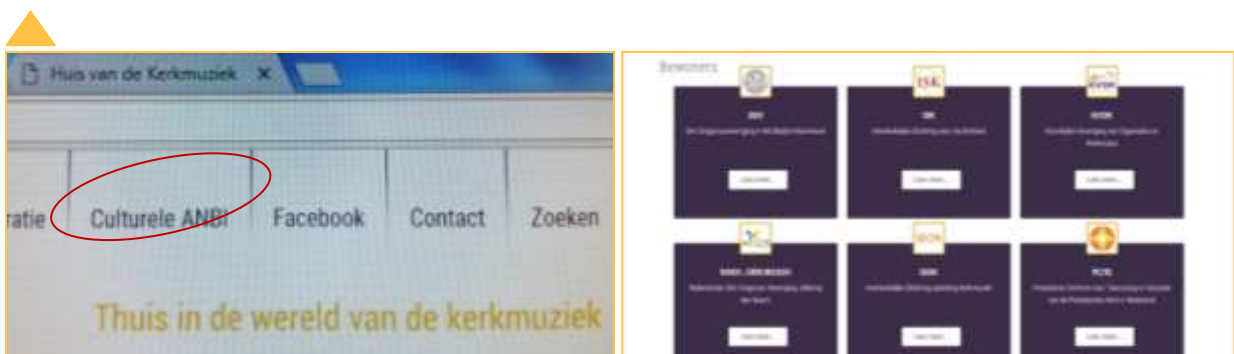
Coördinator van het Huis van de Kerkmuziek is Anje de Heer. Zij werkt vanuit het kantoor van een van de bewoners van het Huis van de Kerkmuziek, Kerkzang.nl/Stichting Centrum voor de Kerkzang, gevestigd in Amersfoort.

vergaderingen

Het bestuur vergaderde op 9 april en 23 november. Het grootste deel van het overleg vond bilateraal plaats op per telefoon en mail.

Culturele ANBI

Kort na het verslagjaar, op 04 januari 2018 kreeg het Huis van de Kerkmuziek de status van Culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling) toegekend, met terugwerkende kracht vanaf 3 januari 2017.

Bewoners

Het Huis van de Kerkmuziek telt de volgende bewoners:

- Interkerkelijke Stichting Opleiding Kerkmuziek [ISOK]
- Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied [ISK]
- Katholieke Dirigenten- en Organistenvereniging [KDOV]
- Kerkelijke Stichting Sint Gregorius in het bisdom Haarlem-Amsterdam [KSSG]
- Kerkmuzieknetwerk
- Kerkzang.nl/Centrum voor de Kerkzang
- Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici [KVOK]
- Lutherse Werkgroep voor Kerkmuziek
- Nederlandse Sint Gregorius Vereniging Den Bosch (in de loop van het verslagjaar: Kerkelijke Instelling Sint Gregorius in het bisdom 's-Hertogenbosch) [NSGV/KISG]

- Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie van de Protestantse Kerk in Nederland [PCTE, PKN]
- Sint Gregoriusvereniging in het Bisdom Roermond [SGV]
- Stichting Nieuwe Kerkmuziek [SNK]
- Vereniging van Gereformeerde Kerkmusici [VGK]
- Werkgroep Muziek in de Kerk en Organistenvereniging binnen de Doopsgezinde Broederschap

Bewonersdagen

De bewoners vormen samen de *raad van deelnemers*. Er werden twee *bewonersdagen* georganiseerd: op 21 januari en op 28 oktober, in beide gevallen in de Johanneskerk te Amersfoort.

- **21 januari 2017**
  - **Aanwezig: bewoners en belangstellenden:** vertegenwoordigers van Beraadsgroep Liturgie & Kerkmuziek PKN Friesland, NSGV Breda, KSSG, KVOK, Luth. Werkgroep, PKN, VGK, PCTE/KM3, Kerkzang, NSGV Den Bosch, Kerkmuzieknetwerk, VGK en Codarts; **Huis van de Kerkmuziek/ISOK:** Jeroen Felix, Pieter Geleijns, Anje de Heer, Rein van der Kluit, Wim Ruessink, Klaas Stulp.
  - **Onderwerpen:** drie blokken. A. informatief blok; B. rondetafelgesprek over de praktijk van het samenwerken binnen het Huis; C. blok waarin concrete afspraken en plannen worden gemaakt.
  - **Verslag:** Zie [hier](#).
- **28 oktober**
  - **Aanwezig: bewoners en belangstellenden:** vertegenwoordigers van KVOK, Kerkmuzieknetwerk, PKN/PCTE, PKN/Werkgroep Liturgie, Beraadsgroep Liturgie&Kerkmuziek Friesland, Kerkzang.nl, KSSG, ISOK, Laetare (Met kennisgeving afwezig: ISK, PKN/KMIII, Eredienst Creatief, Harry van Wijk, NSGV Rotterdam); **Huis van de Kerkmuziek/ISOK:** Pieter Geleijns, Anje de Heer, Rein van der Kluit, Wim Ruessink, Klaas Stulp.
  - **Onderwerpen:** begroting en financiën, bestuur, verslag van en gesprek rond diverse werkzaamheden (o.a. Regeling Kerkmuziek, opleidingen, oriënterende gesprekken, muziekpastoraat, regionale ondersteuning), ontwikkeling m.b.t. Werkweek van Kerkmuziek Hoeven en bespreking van een aantal projectvoorstellen.
  - **Verslag:** Zie [hier](#).

Financiën

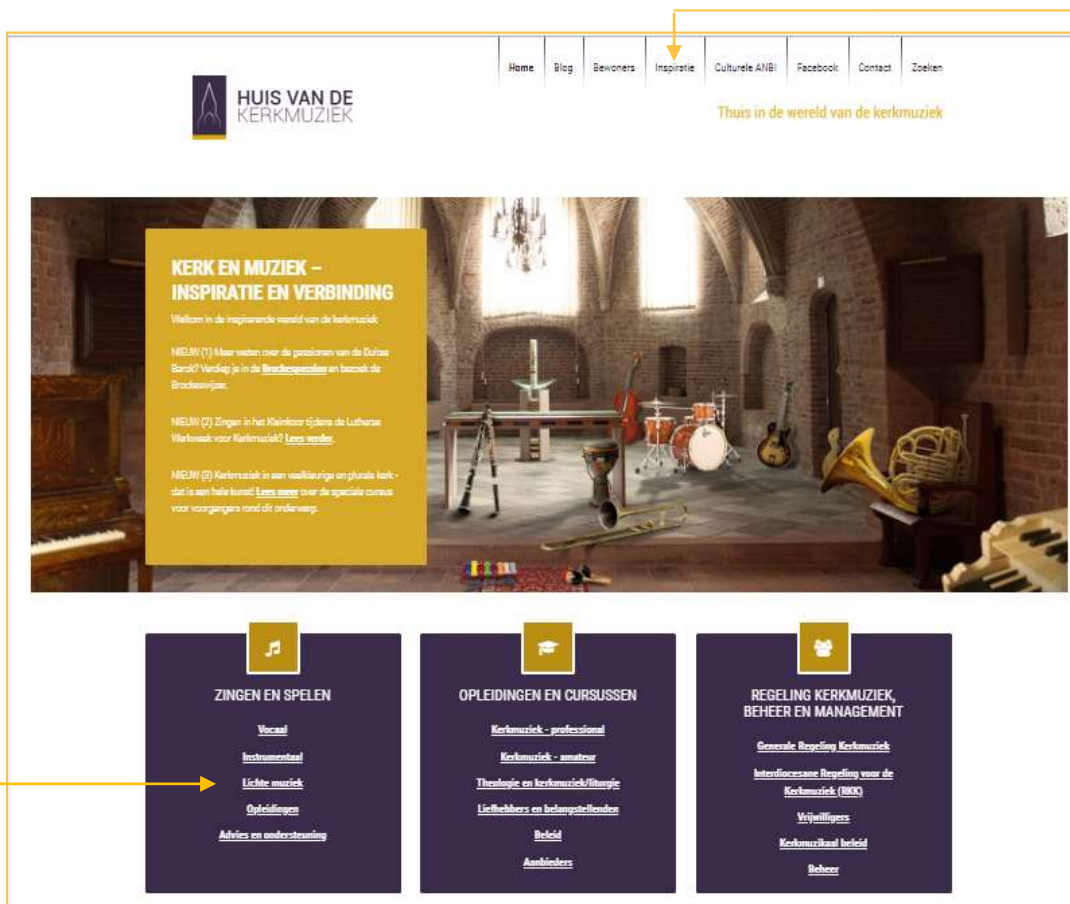
Zie daarvoor het Financieel Jaarverslag.

Website

De website www.huisvandekekerkmuziek.nl is het gezicht van het Huis. De website heeft twee richtingen. In de eerste plaats is het een vindplaats van veel informatie rond de praktijk van kerkmuziek. Deze informatie is geordend in drie delen:

1. Zingen en spelen
2. Opleidingen en cursussen
3. Regeling Kerkmuziek, beheer en management

Hier is vooral informatie te vinden die gericht op de praktijk van kerkmuziek, zowel voor musici als voor voorgangers en eveneens voor beheerders en beleidsmakers.

De tweede blikrichting is die van de *liefhebber* van kerkmuziek. Vooral via de pagina *Inspiratie* worden allerlei aspecten van de kerkmuziek belicht, als het kan verrassende aspecten en vooral – zoals de naam van de pagina aangeeft – inspirerende aspecten, bedoeld voor een breed publiek.

De website is steeds in ontwikkeling. Vanuit de praktijk wordt de site aangevuld, aangepast, uitgebreid etc. Als dat zinvol is worden artikelen en berichten aan elkaar gekoppeld; zodat er rond bepaalde onderwerpen 'dossiers' groeien.

Project KVOK

Een van de mogelijkheden van het Huis van de Kerkmuziek is, dat er in opdracht van een van de bewoners een bepaald project wordt uitgevoerd. Zo gaf de KVOK opdracht tot een *Verkenning rond de vraag hoe de diverse betrokken zich eigenaar voelen van de thematiek van de positie van de kerkmusicus – inclusief de bijbehorende problematiek*. Vraagstelling en focus zijn besproken met vertegenwoordigers van de KVOK en het Huis van de Kerkmuziek en vervolgens is er een projectvoorstel gedaan, besproken en vervolgens uitgevoerd. De directe partner bij dit project was de verantwoordelijke binnen het PCTE voor de opleiding Kerkmuziek III.

Het project zelf bestaat uit verschillende stappen:

1. De Generale Regeling voor de Kerkmuziek (PKN) zal worden herzien. Peter Ouwerkerk, binnen het PCTE verantwoordelijk voor de opleiding KM III coördineert dit. Er wordt gekeken naar afstemming met de Diocesane Regeling voor de Kerkmuziek (RKK).
2. Op de bewonersbijeenkomst van 21 januari 2017 werd besloten dat er nieuwe toetsingskaders en eindtermen komen voor de opleidingen Kerkmuziek I, II en III. Deze toetsingskaders zullen aansluiten bij de eisen van de huidige kerkmuziekpraktijken. Daarvoor werd een werkgroep gevormd, bestaande uit Peter Ouwerkerk (PCTE/KM III), Erik Zwiep (Codarts), Wim Ruessink (ISOK/Huis van de Kerkmuziek) en Mark Schaap (NSGV Bisdom Rotterdam).
3. Met oog daarop werd op 24 mei 2017 een bijeenkomst gehouden rond de vraag naar competenties voor de kerkmusicus van nu. Voor die bijeenkomst werd gericht vakmusici uitgenodigd die samen een brede praktijk vertegenwoordigen. Bovendien: vakmusici die werken met amateurs van divers niveau en die ook actief zijn in vorming en toerusting.
Vervolgens vond op 31 augustus 2017 een bijeenkomst plaats rond de vakopleiding. Daar waren vertegenwoordigers aanwezig van de HKU en Codarts, de twee conservatoria die de opleiding Kerkmuziek verzorgen, de PKN en via Marc Schaap van het Bisdom Rotterdam ook de RKK.

Omdat dit project nauw samenhangt met andere activiteiten en verantwoordelijkheden van het Huis van de Kerkmuziek, komen onderdelen hieronder terug, onder de kop 'Leerlijn, vorming en toerusting'.

Leerlijn, vorming en toerusting

Vakopleiding aan de conservatoria

De Interkerkelijke Stichting Opleiding Kerkmuziek (ISOK) heeft in 2017 besloten haar werkzaamheden onder te brengen in het Huis van de Kerkmuziek. Ook het bestuur van de ISOK wil graag bijdragen aan het bundelen van alle activiteiten op het terrein van de kerkmuziek. Het werk van de ISOK past daar goed in.

Belangrijk onderdeel van het werk van de ISOK (en dus voortaan van het Huis van de Kerkmuziek) is het onderhouden van contacten met conservatoria met een kerkmuziekopleiding die leidt tot een kerkelijke bevoegdheid. Daarbij is het van belang te weten dat die opleiding tegemoet komt aan datgene wat 'het veld' (de kerkmuzikale praktijk in de kerken) vraagt en verwacht. Gelet op de veelkleurigheid van de kerkmuzikale praktijk is het van belang dat de opleiding daarvoor de goede 'opmaat' vormt. Het overleg met de conservatoria over een bij de hedendaagse praktijk aansluitend curriculum is in 2017 goed op gang gekomen. In 2018 moet daarover helderheid ontstaan. Passend bij de werkwijze van het Huis van de Kerkmuziek heeft een aantal participanten zich bereid verklaard samen met Peter Ouwerkerk die namens de Protestantse Kerk verantwoordelijkheid draagt voor de kerkmuziekopleidingen, over dit onderwerp mee te denken. Het bestuur van het Huis van de Kerkmuziek juicht deze ontwikkelingen toe en ondersteunt deze.

Meester-gezeltraject

ISOK en PKN hebben een tijdelijk *meester-gezeltraject* uitgezet. Dit houdt in dat professionele organisten/koördirigenten die door omstandigheden tijdens hun conservatoriumopleiding geen kerkmuziek hebben gestudeerd toch een certificaat kunnen behalen dat recht geeft op de tweede- of eerstegraads bevoegdheid volgens de Generale Regeling voor de Kerkmusici.

De route leidt via zelfstudie op basis van een persoonlijk studieplan (van de 'gezel') en met een privédocent (de 'meester'). De toetsing vindt plaats op basis van de HBO-eisen. Dit traject is tijdelijk; het geldt alleen afgestudeerden tot 2016.

Bijeenkomst vakopleiding

Op 31 augustus 2017 vond een bijeenkomst plaats rond de stand van zaken in de vakopleiding Kerkmuziek. Deze opleiding wordt aangeboden aan de conservatoria van

Utrecht (HKU) en Rotterdam (Codarts) en vertegenwoordigers en docenten van beide opleidingen waren hier aanwezig. De bijeenkomst werd als bijzonder zinvol en inspirerend ervaren. Onderwerpen die besproken werden waren de stand van zaken rond studenten en de curricula aan de beide instituten, stagemogelijkheden, afstemming van de opleiding met de eisen die voortkomen uit de ontwikkelingen in het werkveld, opties en ideeën t.a.v. minors et cetera.

Het verslag van deze bijeenkomst is [hier](#) te vinden. Er wordt besloten om deze bijeenkomsten te continueren (tweemaal per jaar). Zie verder ook hierboven onder 'Project KVOK' punt 3.

Herziening toetsingskaders en eindtermen; actualisering competenties

Een speciale werkgroep houdt zich bezig met de herziening van de toetsingskaders en eindtermen voor de opleidingen KM I, II en III; daartoe werd besloten op de bewonersdag van januari 2017. Op 24 mei 2017 was er een bijeenkomst rond de competenties waarover een kerkmusicus in de actuele situatie moet beschikken en waar in de opleiding aan wordt gewerkt.

Een verslag van deze bijeenkomst is [hier](#) te vinden. Zie ook hierboven onder 'Project KVOK' punt 3.

Amateurs; regionale ondersteuning

In de kerkmuzikale praktijk zijn vele amateurs werkzaam. Daarin kan onderscheid worden gemaakt tussen amateurs die de opleiding Kerkmuziek III hebben gevolgd en daarmee werkzaam (kunnen) zijn op basis van bevoegdheidsverklaring III, en amateurs zonder bevoegdheidsverklaring en bijbehorende opleiding.

Wat betreft Kerkmuziek III: deze opleiding valt voor de PKN onder het PCTE. Een werkgroep is bezig met het actualiseren van deze opleiding en de bijbehorende modules.

Voor de overige amateurs zou er naar de overtuiging van het Huis van de Kerkmuziek ook een doordacht aanbod moeten komen, dat verder gaat dan de 'klassieke' organistencursussen (hoewel die ook van betekenis zijn en blijven). Duidelijke hiaten: gemeentezangbegeleiding met piano, lichte muziek. Verder is het 'organistentekort' een belangrijk aandachtspunt.

Met oog op amateurs zonder kerkmuziekopleiding organiseerde het Huis van de Kerkmuziek een gesprek rond het onderwerp 'Regionale ondersteuning van amateurkerkmusici (onder niveau KMIII)'. Dit gesprek vond plaats in de zomer van 2017, met Jaap vd Giessen (afd. Ondersteuning Gemeenten van de PKN), Simon Drost (ex-gemeenteadviseur PKN, amateurkerkmusicus), Ulbe Tjallingii (Beraadsgroep Liturgie en Kerkmuziek PKN Fryslan) en Mark Heerink (op dat moment nog beleidsmedewerker kerkmuziek van de KSSG). Op deze bijeenkomst ontstaat het idee van regionale *impulsbijeenkomsten*. Het streven is om in 2018 hier gevolg aan te geven.

Een kort verslag van deze bijeenkomst is [hier](#) te vinden.

Hoeven

Eind 2016 (13 december 2016) werd via Henk Hogendoorn (PCTE/PKN) de vraag bij het Huis van de Kerkmuziek neergelegd of de jaarlijkse werkweek voor kerkmuziek in Hoeven overdragen kan worden aan het Huis. De PKN moet in verband met beleidskeuze en financiën dit project afstoten. Aanvankelijk leek het erop dat dit al op korte termijn zou gaan gebeuren, maar in de loop van 2017 werd er een ruimer overgangstraject uitgezet. Dat traject werd besproken tijdens een gezamenlijk overleg op 23 november 2017. In het kort: De werkweek van 2018 wordt georganiseerd door de PKN waarbij het Huis van de Kerkmuziek meekijkt, in 2019 valt de organisatie onder het Huis en kijkt de PKN mee en in 2020 ligt de volledige verantwoordelijkheid bij het Huis van de Kerkmuziek. De overdracht zal in 2018 steeds concreter worden.

Kerkmuzikaal Pastoraat

In de loop van het verslag werd op de Inspiratie-pagina (zie hierboven, bij 'website') een berichtje geplaatst over musiceren met dementerenden en daarbij de vraag naar ervaringsverhalen met (kerk)muziek in het pastoraat. Daarop werd gereageerd door Bud Grüwel, pastoraal psycholoog, die bezig is met een inventariserend onderzoek op dit vlak. In een digitale ronde werd vervolgens vanuit het Huis informatie op dit vlak verzameld en gebundeld, doorgestuurd naar de vragensteller, en als download op de site geplaatst. Zie voor dit onderwerp verder [hier](#).

Auteursrecht

Het auteursrecht rond kerkmuziek en vooral kerkliederen, levert in de praktijk veel problemen op, vooral als het gaat om beamen, streamen en het ontbreken van één vindplaats voor alles. In een gesprek dat door de PKN werd geïnitieerd kwam dit punt uitgebreid aan de orde. De PKN is bezig met een informatieve handreiking. Ook voor het Huis van de Kerkmuziek is dit een belangrijk aandachtspunt.

Hoogleraar hymnologie

Het Huis van de Kerkmuziek kreeg ook de vraag om betrokken te zijn bij een initiatief om te komen tot een bijzondere leerstoel hymnologie. (Na de pensionering van Dr. J.R. Luth, hymnoloog aan de Rijksuniversiteit Groningen, is dit vakgebied binnen de Nederlandse academische wereld verdwenen.) Initiatiefnemer is ds. R. Oosterdijk. Het onderwerp is binnen het Huis besproken, zowel op een van de bewonersdagen als binnen het bestuur. Dat heeft geleid tot een aantal ideeën die zijn doorgegeven aan de initiatiefnemer. Het Huis juicht het initiatief in toe.

Toekomst

Nu de Culturele ANBI-status is toegekend zal een **Comité van Aanbeveling** ('Ambassadeurs') worden samengesteld.

Speerpunt voor de komende periode zijn in ieder geval de opleidingen en andere vormen van toerusting en ondersteuning. Speciale aandacht is er vooral voor de 'niches' (bijvoorbeeld gemeentezangbegeleiding op piano) en actuele ontwikkelingen (zoals allerlei vormen van lichte muziek en wereldmuziek, het toenemende organistentekort). Het streven is om te komen tot een **integrale leerlijn**. Die leerlijn is niet lineair gedacht, maar modulair. Ook zal zo'n integrale leerlijn een brede focus hebben: van liefhebber tot professional, van 'klassiek' tot 'postmodern', van volwassenen tot kinderen.

In het verslagjaar is rond Huis van de Kerkmuziek een **netwerk** gegroeid; het onderhoud en vooral ook de verdere uitbouw daarvan is van belang. Daarbij komen nieuwe bewoners in beeld, maar net zo goed ook nieuwe bezoekers (website) en nieuwe contacten of samenwerkingsprojecten.

De grote uitdaging voor de komende twee jaar is dat het Huis van de Kerkmuziek een gezonde **financiële basis** opbouwt.

Al deze ontwikkelingen kunnen alleen plaatsvinden als er in gezamenlijkheid wordt gewerkt. Het Huis van de Kerkmuziek is en wordt wat de bewoners er in gezamenlijkheid van maken.

